

הרגשה [ב']

- א. חשש שמא הרגישה – דברים שאולי מבטלים את ההרגשה: עיינו בסוגית הגמרא בניה נז: (כל העמוד שכבר למדתם).
- ב. שתי הבנות בגמרא: לימדו את דברי הכרתי ופילתי, קפ"ג, א (מצ"ב).
- ג. בפסיקת ההלכה ביחס לעד: עיין בבית יוסף; שו"ע ק"צ, לג; ט"ז ק"צ ס"ק כג; סדרי טהרה, קפ"ג ס"ק ב (מצ"ב).
- ד. דם לאחר קינוח:
- ה. במי רגליים: שו"ע ורמ"א ק"צ, י. לאחר תשמיש:

א	ופילתי	הלכות נדה סימן קפג	כרתי
<p>אמרין צפרק הרואה כחם (מ ע"ב) על הך דנמצא על שלו חייב קרבן, לעולם דארגישה ואימור הרגשת שמש או הרגשת עד הוא. ויש כאן ב' פנים, או כפשוטה, דודאי מיירי דארגשה, רק לאחר זמן פטורה מקרבן דאמרין אפשר הרגשת שמש או עד וכו', או הפירוש דאין אמרין מסתמא הרגישה, רק היא חושבת שלא הרגישה כי תולה הרגשתה בהרגשת שמש או עד וכו'. וכבר האריכו בזה בשו"ת שב יעקב (משוזה לו) הגאון המחבר ההוא עם הגאון מ' גבריאל ז"ל ע"ש. אבל שניהם לא הביאו דברי התרומת הדשן צפסקיו סימן מ"ז, דכתב להדיא דרואה דם מחמת תשמיש נמי אין מרגשת דאי מרגשת דנפתח החדר פשיטא דטמאה, אלא אמרין הרגשת שמש הוא אע"ג בכל פעם שלי תשמיש אינה רואה כלום שלי הרגשה, וחשב ליה ספיקא דאורייתא ע"כ. הרי מצואר הדברים כפירוש השני:</p>	<p>סימן קפג אשה שרואה דם צריכה לישוב שבועה נקיים ובו סעיף אחד: א. אשה שיצא דם ממקורה, בין באונס בין ברצון, טמאה, [א] והוא שתרגיש ביציאתו. ומיהו משתרגיש בו שנעקר</p>	<p>קפג [א] והוא שתרגיש ביציאתו. וכתב הש"ך (סק"ב) היינו מדאורייתא, אבל מדרבנן טמאה אפי' שלי הרגשה. ונכון הוא, רק צאמת איכה מקום דאפי' מדרבנן אינה טמאה, צמקום דלא שייך כחם דהיינו קרקע עולם או צגדי לצעונים, וכדלקמן צסימן ק"ץ ע"ש. והרב מנחת יעקב בחצורו תורת שלמים (סק"א) כתב דכאן מיירי מראית דם כחרדל, לא כשיעור גריס ועוד, וא"כ אף משום כחם ליכא ע"ש. ולי נראה כיון שנודע לה שצא מגופה רק שלי הרגשה אפי' טיפת דם כחרדל טמאה משום כחם, כמצואר צסימן ק"ץ דלא לריבין גריס ועוד רק להוציא מספק מאכולת, משא"כ דליכא חשש מאכולת פשיטא דאפי' בכל שהוא טמאה משום כחם כמצואר לשם, ופשוט:</p> <p>והנה יש כאן ספק עולם, בכל צדיקות שצדקה ומנאה דם, או שקינחה ענמה אחר תשמיש ומנאה דם שלי הרגשה כלל, אי הוי חשש איסור דאורייתא או לא כי בגמ' כרתי ופילתי המבואר עמוד מס 22 ב (הלי נדה) אייבשיץ, יהונתן בן נתן נטע - קליין, משה בן מנשה הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה</p>	

אין אשה מתטמאה מהתורה וכו' עד שחרגיש וכו' ואם לא הרגישה וצדקה ומנאה דם לפנים צפרודור הרי זו בחזקת שבה בהרגשה כמו שצארנו. מדברי סופרים שכל וכו'. הרי מצואר מדכתב אח"כ ומדברי סופרים דמה שכתב קודם לזה הוא הכל דין תורה דהא כתב כמו שצארנו, והיינו מה שכתב צפ"ה מהלכות הנ"ל (הלכה ה) דם שנמצא צפרודור ודאי טמא שחזקתו מהמקור, ושם דין תורה הוא דשורפין עליו תרומה וקדשים. לכן צרור דס"ל לרמב"ם בצדיקה הוי ספק לאורייתא, והיינו דווקא צדיקה שהכניסה העד לפרודור, כרתי ופלטתי המבואר עמוד מס 23 ב (הלי' נדה) אייבשיץ, יהונתן בן נתן נטע - קליין, משה בן מנשה הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

הרגשה. ולחנם נתחצטו הגאונים הנ"ל בהצנת דברי הרמב"ם ז"ל, והדברים פשוטים כנ"ל. (עב"ק"א):
 ובן מוכח מתוס' דנדה בשמעתינ הנ"ל (דף נז ע"ג), דהקשו צד"ה אימור הרגשת שמש דלמה לא אמרינן אימור הרגשת מי רגלים אע"פ שלא הטילה מים כדאמרינן צפרק קמא (דף ג ע"א) כסצורה הרגשת מי רגלים. ולכאורה אין מקום לקושיא התוס', דלעיל צפ"ק אמרינן להחמיר לטהרות דמטמא מעת לעת דאימור הרגשת מי רגלים, אבל כאן דבאמת הרגישה רק הא דפטורה לאחר זמן מקרבן משום דתלינן בהרגשת עד, איך נתלה בחשש רחוק כזה בהרגשת מי רגלים מה דלא הטילה ולפטרה מקרבן, וכי דנין להקל מלהחמיר. אלא ודאי דעת התוס' דבאמת

כרתי ופלטתי המבואר עמוד מס 24 ב (הלי' נדה) אייבשיץ, יהונתן בן נתן נטע - קליין, משה בן מנשה הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

משום כחם, וזכתם לא מטמאה לצ"ש למפרע, דהוי ליה ספיקא דרבנן לקולא ומה קושיא לצ"ש אלא דסבירא ליה דהוי דאורייתא, וא"כ שפיר קשה לצ"ש אס שמשא בתוך המעת לעת טמא, דהוי הרגשת שמש כמו הרגשת עד: ובאמת לא מצינן צפוסקים דבר נגד זה, ראה זה לצד-
 מנאחי בהגהת מיימוני צפ"ד מהלכות איסורי ביאה באות כ', שכתב הטעם בשם מורו ורבו, הוא מהר"מ ז"ל, דאין לאשה לצדוק עצמה אחר תשמיש אע"פ שאין לה וסת דלמה תחמיר וכו', כיון דמהתורה צעינן שחרגיש בצצורה, אלא דרבנן אסרו רואה צלי הרגשה כמו כתמים והם אמרו וכו' עכ"ל. מזה מצואר דלאחר תשמיש דיי"ל הרגשת שמש הוא, מ"מ הוא רק דרבנן כמו כתמים. ודוחק לומר דס"ל דהוי ספיקא דאורייתא אי ארגישה, וס"ל

כרתי ופלטתי המבואר עמוד מס 25 ב (הלי' נדה) אייבשיץ, יהונתן בן נתן נטע - קליין, משה בן מנשה הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

ההרגשה דאורייתא, ולפי דעת התרומת הדשן הרגשה דאורייתא כשמרגשת חזקה שרואה דם כמו שאמרה וסת דאורייתא ע"ש, ואי פירש צאבר חי ואח"כ נמצא דם חייב קרבן דשימש נדה ואינו אונס, דהיה לו לזהר כשאמרה מרגישה אני ולא להציא עצמו לידי ספק (והרי) [והוי] יותר חשש מסמוך לוסתה, וא"כ לק"מ דנמצא לאחר זמן דפטורים מקרבן דהא זהו קושית הגמ' בפרק הרואה כחם ומשני דאימור הרגשת שמש הוא ע"ש, רק קושיית הגמ' והא נמצא קתני, ולישנא נמצא מורה על מציאת דבר חדש מה שלא היה מקדם עולה ברוחו, ואי דארגיש וידע מעיקרא דנפרוש והוא בחזקת שרואה כמש"ל בשם תה"ד א"כ לא שייך לישנא דנמצא רק הוי ליה למימר היה עליו, דהא ע"כ מחויב הוא לראות על עד ולבדוק כיון דארגישה,

ולשון נמצא משמע כאילו לא אסיק הצעל ואשה אדעמייהו שיהיה דם ע"ג עדיהם (ועל כרחק ז"ל הכי דאל"כ באמת מה פריך הגמ' דילמא מיירי בכה"ג בהרגשה אע"כ דס"ל לגמ' דצוה לא יתכן ג"כ לשון נמצא וכמ"ש). וא"כ אין מקום לתמיהת התוס' בשום אופן, ועכ"ל דס"ל לחוס' דצלא"ה על כרחק מתניתין איירי בהרגישה, דאף לאידך אוקימתא דמיירי בסמוך לוסתה ואכניסה, מ"מ על כרחק בהרגשה דאל"כ קרבן למה, ולא אמרינן כסברת הרמב"ם ותה"ד הנ"ל רק כסברת הר"מ, וא"כ לדידיה איך יתכן לשון נמצא, ועל כרחק ז"ל דלישת להך דיוקא, דמ"מ יתכן עליו שם נמצא והא דלא מוקי בכהאי גוונא ז"ל דס"ל לגמ' דלא הוי שוגג כיון דיש לומר בהרגשת שמש הוא אף הצעל מחשבהו לודאי, דמהיכא תיתי תראה ואין זמנה

כרתי ופלטת המבואר עמוד מס 26 ב (הלי נדה) אייבשיץ, יהונתן בן נתן נטע - קליין, משה בן מנשה הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

לראות וסובר דהוא מטעם קטעה ותולה הרגשה שלה בהרגשת שמש והוי אונס, וע"כ דאמרה נטמאתי כפרש"י ולכך הוי שוגג, ושפיר פריך הגמ' והא נמצא קתני, א"כ קושית התוס' מסיפא נמי, ואתי שפיר דברי התוס' הנ"ל.

אפילו רואה טיפת דם כחדל להצריך ז' נקיים. ודע כי מימי רבי ואילך היה חומרא לעם שבשדות, או לפי יש גורס ברא"ש (פרק י סימן ו) לעם שבסוריא, והיינו מכל שכן שבשאר חוץ לארץ, דראתה א' תשב ששה והוא וה"ה שנים

ומ"מ אף דיש כאן חלוקי בחדל, יושבת עליו [ב] שבעה נקיים. הגה: מסולק כל חשש. רק אח"כ בא דיעות, להרמב"ם ותרומת הדשן שומעין, ובפרטות כי דברי תוס' דנדה מסייעין. ובפרט לפמ"ש צוה יש לתרץ לתמיהת התוס' על הגמ' דשצעות, משא"כ לפי שיטת הרמב"ם תמיהת התוס' בשצעות במקומה עומדת כהנ"ל, וא"כ ברור דהעיקר כדבריהם וק"ל:

[ב] שבעה נקיים. עיין ש"ך (סק"ד) דמצואר דיני נדה ודיני זיבה, ועכשיו הכל מחומרא דרב זירא דהחמיר

כרתי ופלטת המבואר עמוד מס 29 ב (הלי נדה) אייבשיץ, יהונתן בן נתן נטע - קליין, משה בן מנשה הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

(ב) שתרגיש. כתב הש"ך [ס"ק ב] היינו מדאורייתא, אבל מדרבנן טמאה אף על פי שלא הרגישה, עכ"ל. ופשוט הוא. מיהו לדעת רש"י ריש פרק הרוואה [שם נח, א ד"ה מדרבנן] הטעם, שמא הרגישה ולא אדעתה. ולשיטת התוספות שם [ד"ה מודה] דאפילו ודאי שלא הרגישה, אפילו הכי טמאה מדברי סופרים, ע"ש:

האחרונים זלה"ה האריכו בדין אשה שמצאה דם אחר תשמיש או אחר בדיקת עד ולא הרגישה, אם הוא ספק דאורייתא ונימא הא דלא הרגישה משום דסברה הרגשת שמש הוא או בדיקת עד הוא, או נימא דאינו אלא ספיקא דרבנן. והנה ראש המדברים בזה הוא אמ"ו מוה"ר יעקב כ"ץ ז"ל בספרו שו"ת שב יעקב [ח"א סימן לו, לח, מ, מא, מה], ועיקר פלפולו שם מסוגיא דריש פרק הרוואה [שם נז, ב] דמשני התם אהא דמקשה אשמואל, לעולם דארגישה ואימר הרגשת עד הוא או שמש הוא, ע"כ, ואם כן איפכא גם כן, היכא דלא הרגישה לחומרא, דלעולם הרגישה אלא דהיא סברה שהרגשת עד הוא או שמש הוא, עיין שם שהאריך הרבה, ומה שכתב לו בזה הגאון מה"ר גבריאל ז"ל:

ובאמת נעלם מהם דברי הרשב"א בספר משמרת הבית בסוגיא דריש כל היד [שם יד, א] בבדקה בעד שאינו בדוק לה, וז"ל שם [בית ז] שער ד' דף קע"ח [יח, ב ד"ה אמר הכותב], דההיא דרבי ורבי חייא דקאמר ליה רבי חייא לרבי אי אתה מודה שצריכה כגריס ועוד, אמר ליה אבל, [אמר לו] אם כן עשיתו כתם. כלומר, דאלו משום נדה, אפילו בכל שהוא היה לטמא. דאלמא בעד בדוק שניהם מודים דאפילו בכל שהוא טמאה נדה. התם כשהניחה בקופסא, וכדתיניא בהדיא בדקה בעד שאינו בדוק והניחתו בקופסא, ודכותיה ודאי בעד הבדוק בין עגול בין משוך טמאה נדה, דודאי מגופה אתא ובהרגשה אתיא, אלא דקסברה הרגשת עד היא, כדאיתא בפרק הרוואה, עכ"ל. הרי בהדיא סברא זו דהיכא דודאי מגופה אתיא ועל ידי בדיקת עד, טמאה נדה מן התורה, דחזקה דבהרגשה אתיא, ומה שלא הרגישה דסבורה הרגשת עד הוא. מה שאין כן במצאה הכתם בבגדים או על גבי קרקע, אמרינן כיון דלא הרגישה אינה טמאה אלא מדרבנן, משום דליכא למיתלי דטעה בהרגשת עד, דהא נמצא שלא על ידי בדיקה:

וזה כוונת הרמב"ם בפרק ט' מהלכות איסורי ביאה [הלכה א] וז"ל, אין האשה טמאה מן התורה וכו' עד שתרגיש, ואם לא הרגישה ובדקה ומצאה דם לפניו בפרוזדור ודאי טמאה, שחזקתו מן המקור והרי זו בחזקת שבא בהרגשה, יעוין שם, וכמו שכתב בפרק ה' מהלכות הנ"ל, והיינו טעמא דכיון דמצאה ע"י בדיקת עד ואיכא למיתלי דטעה דסברה שלא הרגישה אלא בדיקת עד היא, טמאה ודאי מדאורייתא, מה שאין כן בכתם. וכן הוא בפסקי מהרא"י [תרומת הדשן ח"ב] סימן מ"ז גבי הרגשת שמש, ע"ש, הביאו בית יוסף סימן קפ"ז [עמוד לח ד"ה וכתוב]:

(כתב בשו"ת שב יעקב ח"א בתשובת הגאון מה"ר גבריאל סימן ל"ו, דמה שכתב הרמב"ם חזקת דם שבא בהרגשה, דווקא כשהיא רואה כדרך ראיות שאר נשים, מה שאין כן במוצאת קרטין שאין מדרך נשים לראות כן, יצא מגדר הרוב ולא אמרינן בראיה כהא חזקת דם וכו', עיין שם, ונכון הוא. אך מה שכתב דיסודו של הרמב"ם מהא דשמואל, ליתא, דבלאו הכי מוכח כמו שכתבתי בסימן ק"ץ ס"ק א ד"ה וכבר כתבתי, מכל מקום הסברא נכונה). (ומה שכתב הרמב"ם לפניו בפרוזדור, נראה דווקא כשהכניסה העד בעומק הוא דיש לומר שטעה בהרגשה, מה שאין כן מן הפרוזדור ולחוץ דליכא למימר דטעה בהרגשה, כיון דהרגשה היא בפתיחת המקור, וכיון שבדיקת העד היה רחוק מן המקור, לא שייך לטעות בזה):

ומיהו אף על גב דבהרגשת עד הוא ספק דאורייתא, מכל מקום היכא דאפשר למיתלי תלינן. וכן כתב הבית יוסף סימן ק"ץ [עמוד קט דיבור ראשון] הובא בט"ז שם ס"ק כ"ג וז"ל, ונראה לי דהיכא דאיכא למיחש שמא בא הדם בעד זה מחמת שנתעסקה סמוך למקום שהעד שם במיני דמים, תולין בהם אפילו יותר מגריס ועוד, דמפני שקנחה לא

נניח מלתלות במה שאפשר, כיון שלא הרגישה ביציאת דם מגופה, והיינו כל זמן שאינו משוך כו', עכ"ל. וכן מוכח מתוספות [שם יד, א ד"ה ולמחר] ורשב"א שהבאתי למעלה, דסבירא להו בבדקה בעד הבדוק לה וטחתו בירכה, דבפחות מגריס ועוד טהור, משום דתלינן במאכולת. וכהאי גוונא ביתר מגריס ועוד, תלינן נמי היכא דאיכא למיתלי, דמאי שנא. וכן מוכח עוד בכמה דוכתי, וכמו שהוכיח שם בט"ז גם כן. ואפילו לדעת יש אומרים שם בשו"ע סעיף ל"ה דסבירא להו בטחתו בירכה טמאה אפילו עגול ובפחות מגריס ועוד, יש לומר כמו שכתב הט"ז שם [ס"ק כד] משום דעל בשרה לא שייך מאכולת, אבל היכא דשייך למיתלי, אפשר דגם הרמב"ם מודה. ועיין מה שנכתוב לקמן בעזרת השם:

וטעמא דמלתא יש לומר, משום דכיון דחזיא שלא בהרגשה, אף על גב דאיכא למימר דלמא הרגישה וסבורה הרגשת עד הוא, מכל מקום כיון דלפעמים חזיא בלא הרגשה, איכא כאן ספק ספיקא, שמא לאו מגופה חזיא, ואם תמצא לומר דמגופה חזיא שמא לאו בהרגשה אתיא, שהרי לפעמים איכא דם בלא הרגשה. ואף על גב דאכתי מדרבנן טמאה, מכל מקום מדאורייתא טהורה משום דאיכא ספק ספיקא, ויצאנו מאיסור דאורייתא ואינו אלא איסור דרבנן, ומדרבנן תלינן דמעלמא אתיא. וכהאי גוונא כתבו הפוסקים גבי ציר דגים טמאים, בסימן פ"ג [סעיף ה] עיין ש"ך שם [ס"ק ז]. מה שאין כן היכא דליכא למיתלי ובודאי מגופה חזיא, אמרינן דטמאה נדה דמסתמא בהרגשה חזיא:

ובזה צדקו דברי הט"ז, ואין כאן סתירה בדבריו. ולא קשה מידי מה שהקשה בתשובות אמ"ו מה"ר יעקב כ"ץ [שב יעקב שם] דבס"ק כ"ג [ט"ז שם] כתב וז"ל, דאין כאן ספק דאורייתא כיון שלא הרגישה בדם מן המקור, עכ"ל, אלמא אפילו בדיקת עד סבירא ליה דאין כאן ספק דאורייתא, ולא אמרינן דסבורה הרגשת עד הוא, ואלו לקמן בס"ק כ"ט כתב וז"ל, ואף על גב דסבירא ליה לרבי בפרק כל היד בעד שאינו בדוק וכו', כאלו ראתה בברור דם על העד אחר הבדיקה והיא טמאה מן התורה, עכ"ל. והקשה שם אמאי טמאה מן התורה, כיון דלא הרגישה. ולדברינו לא קשה מידי, דבס"ק כ"ג איכא ספק ספיקא, מה שאין כן בהא דרבי דליכא למיתלי, טמאה מן התורה, ואמרינן דהרגשה היה ואינה דקטעי וסבורה הרגשת עד היה, וכמו שכתב הרשב"א במשמרת הבית שהבאתי לעיל. ואין להקשות הא קיימא לן דלא מקרי ספק ספיקא אלא היכא דאיסור והיתר שוין, אבל היכא דאיכא למיתלי באיסור טפי מן ההיתר לא הוי ספק ספיקא, וכמו שכתב בש"ך סימן ק"י [דיני ספק ספיקא ס"ק לג] ובסימן נ"ג [ס"ק יד], זה אינו, דוקא היכא דאיכא למיתלי באיסור טפי מהנהו תרי ספקי להיתר, מה שאין כן בנדון דידן דהוא ספק שקול אם מעלמא או מגופה, ואיכא נמי מיעוטא דלא חזיא בהרגשה, אם כן סמוך הך מיעוטא להך פלגא דמעלמא, והוי רובא להתיירא. וכן כתבו התוספות במכילתין [נדה] דף י"ח [ע"א] ד"ה שליא בבית, ע"ש. הגם שהתוספות בכתובות סותר זה בדף ט' [ע"א ד"ה ואיבעית אימא], עיין ריב"ש סימן (שפ"ב) [שעב ד"ה ומה שהקשית], ועיין בספר פני יהושע שם [ד"ה בא"ד ואומר ר"י]. ועיין במה שאכתוב לקמן סימן קפ"ז [ס"ק טו], וכן מוכח מסוגיא דריש פרק האשה [נדה נט, ב] וכמו שאכתוב בסיומן קצ"א [ס"ק ח]. ועיין בכסף משנה [איסורי ביאה ט, ב] מה שכתב דלמה כתם טמא מדרבנן, הא ספק ספיקא הוא, יעוין שם. ועיין בספר כפות תמרים סוף הספר [השמטות, ד"ה ולע"ד יראה לתרץ] מה שכתב על הרמב"ם [טומאת מת ט, יא] בדין הטילה נפל לבור. משום הכי היכא דאיכא למיתלי להתיר אפילו ע"י בדיקת עד, לאו ספק דאורייתא הוא וטהורה. מה שאין כן היכא דליכא למיתלי דמעלמא אתיא, ובודאי מגופה אתיא, טמאה מדאורייתא, כיון דרוב פעמים בהרגשה אתיא, אמרינן דאינה קטעי וסבורה דהרגשת עד הוא, כן נראה לי כוונת הט"ז:

אלא שמדברי הבית יוסף שם משמע דמטעמא אחרינא תולין אפילו בבדיקת עד, שכתב שם באותו ענין שהבאתי לעיל בשמו וז"ל, וכן נראה מדברי התוספות, שהם גורסים טמאה נדה, ואפילו הכי כתבו שיש כגריס ועוד, דכיון

שלא הרגישה, רגלים לדבר שלא בא מגופה וכו'. וכן כשהוא כגריס ועוד, ודאי מגופה שקנחה בו טמאה נדה ודאי וכו', ע"כ. מדבריו אלו משמע דהיינו טעמא, משום דטעות זה על כל פנים מלתא דלא שכיחא, ולא אמרינן אלא היכא דמוכח שבא מגופה, כיון דרוב דם בהרגשה אתיא. מה שאין כן היכא דאיכא למיתלי דמעלמא אתיא, רגלים לדבר דמעלמא אתיא, כיון דלא הרגישה מסתבר טפי למיתלי מעלמא מלומר דאיהי קטעי. וכן כתב בתשובת אמ"ו הגאון הנ"ל: